

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Brunns skola i Värmdö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Brunns skola. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Brunns skola i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.
- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.
- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i låg utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12316) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i begränsad utsträckning är processinriktat och sällan sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarna ger endast till viss del eleverna stöd i att utveckla olika idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. I intervju med lärare och elever framkommer att i materialinriktningen textil bestämmer läraren vilka uppgifter eleverna ska arbeta med snarare än att eleverna får stöd i att utveckla olika idéer. Ett nytt arbetsområde inleds ofta med en film med instruktioner om uppgiften och de olika moment som ska utföras. Elever och lärare berättar att elever gör skisser till sina uppgifter, och konstruerar ett mönster med rätt mått. Dessutom framkommer i intervjuer med elever och lärare att eleverna i stället väljer projekt helt fritt under årskurs 7 till 9 i materialinriktningen trä och metall och att läraren sällan styr vad eleverna arbetar med. Elever berättar att de får leta inspiration på egen hand för att hitta idéer till sina arbeten. Lärare och elever uppger att lärare endast kommer med förslag om eleverna saknar egna uppslag till vad de ska göra. Elever uppger i intervju att de saknar gemensamma genomgångar och teori

i materialinriktningen trä och metall. Lektionerna startar med upprop och därefter arbetar var och en med sitt arbete. Lärare i båda materialinriktningar uppger i intervjuer att det visserligen kan finnas ett lärande i att göra om, men både lärarna och elever uppger samtidigt att elever ofta får instruktioner från läraren om nästa moment för att undvika att behöva göra om.

Lärarnas stöd till eleverna under arbetsprocessen sker sällan genom dialog och formativ återkoppling. Av Skolinspektionens lektionsobservationer och lärar- och elevintervjuer framkommer att elever får stöd under arbetets gång men att det i hög grad består av instruktioner där läraren visar vad som blivit fel och hur det ska rättas till eller att läraren justerar åt eleven. Lärare uppger i intervju att det är svårt att inte ta över och under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall ställde läraren visserligen frågor till elever, men gav sedan instruktioner eller tog över och hjälpte elever att sätta fast arbetet, svarvar ett stycke eller sågade åt elever. I materialinriktningen textil handlade kommunikationen mest om att eleverna stämde av med läraren att de gjort rätt innan de gick vidare till nästa steg. Av elevintervju framkommer att det ibland händer att lärare ställer frågor och ger förslag på alternativa lösningar som elever kan välja mellan.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning är motiverande och utmanande samt att eleverna endast i viss utsträckning får möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Undervisningen utformas inte så att alla elever oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Av dokument som har begärts in från huvudmannen samt intervjuer med elever och lärare framgår att det finns en planering med bestämda uppgifter i materialinriktningen textil. Planeringen innehåller vissa förslag till anpassningar, främst för elever som har svårt att klara uppgifter. Även om lärare och elever uppger att det går att göra uppgifter mer avancerade genom fler detaljer så uppger lärare att elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling ofta driver sin egen utveckling. I intervjuer med lärare och elever framkommer att i materialinriktningen trä och metall tillverkar eleverna helt valfria produkter utan att läraren är med och anpassar svårighetsgraden utifrån elevernas kunskapsnivå.

Undervisningens utformning ger i begränsad utsträckning eleverna möjligheter att samarbeta och dela erfarenheter med varandra. Det händer att elever spontant hjälper varandra i arbetet. Lärare uppger i intervju att de inte planerar för tillfällen där elever får arbeta tillsammans för att dela erfarenheter utan arbetet i huvudsak sker individuellt. Lärare i

materialinriktningen textil uppger att de försöker planera arbetsprojekt i grupp för de elever som är klara med sina projekt. I intervju med lärare framgår att lärare i materialinriktningen trä och metall anser att det finns en risk att en elev tar över, att stora projekt tar lång tid och att det blir diskussioner bland eleverna om vem som ska ta hem projektet om elever arbetar i gemensamt.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller få moment där eleverna får reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren.

Eleverna får i viss utsträckning löpande reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. I intervjuer med elever och lärare framkommer att reflektion huvudsakligen sker genom att eleverna själva skriver loggbok. I intervjuer med elever framkommer dock en varierad bild av i vilken utsträckning detta sker. Några elever uppger att de skriver loggbok varje lektion och andra att det sker mer sporadiskt. Elever uppger att det förekommer begränsad dialog med läraren kring loggboksanteckningarna, men lärare och elever uppger att det finns förutbestämda frågor som eleverna i viss utsträckning besvarar. Exempel på frågor är "vad gick bra, vad gick dåligt?" men också frågor i en checklista där elever dokumenterar att de gjort olika moment. Lärare och elever uppger i intervju att loggboken och slutreflektionen mest används vid betygsättning. Lärare i materialinriktningen textil uppger att eleverna får skriftlig eller muntlig återkoppling på sina loggboksanteckningar. En lärare säger att hen inte tror att eleverna vet att de reflekterar när de skriver loggböcker. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ställde lärarna enstaka frågor till eleverna men det var endast vid ett fåtal tillfällen som elever tillsammans med läraren reflekterar över sin arbetsprocess i samband med det. Ett par exempel där elev och lärare till viss del reflekterar tillsammans är då en lärare i materialinriktningen textil ställer frågor till en elev om hur nålar ska placeras för att sömmarna ska hamna rätt när ärmen sys fast och då en lärare i materialinriktningen trä och metall frågar en elev om hen vet vad fördelen är med ett bord som har tre ben jämfört med ett som har fyra.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Av läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärarens ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Skolan ska även ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.¹ Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att eleverna ska i arbetet ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet. På så sätt ska undervisningen väcka elevernas nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material, hantverkstekniker och uttryck, samt att ta sig an uppgifter på ett kreativt sätt. Innehållet i undervisningen inom "slöjdens arbetsprocesser" handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte får tillräckligt med stöd av lärarna för att främja deras möjligheter att arbeta med processen i fokus. Undervisningen i materialinriktningen textil är förutbestämd med fasta arbetsuppgifter med begränsade möjligheter att pröva olika tillvägagångssätt. I materialinriktningen trä och metall styr lärare å andra sidan inte vad eleverna ska arbeta med och eleverna lämnas till stora delar ensamma i att utveckla idéer. Det stöd som eleverna får av lärarna under arbetets gång sker i begränsad utsträckning i form av dialog eller formativ respons. Genom att eleverna får stöd av lärarna i början av arbetsprocessen via olika inspirationskällor kan eleverna utveckla egna idéer och olika strategier för att lösa en arbetsuppgift. Dessutom kan dialog i form av respons under arbetsprocessen tydliggöra vad eleverna redan kan samt ge eleverna en strategi för att komma vidare i båda materialinriktningarna.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

¹ Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.³ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁴ Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen inte stimulerar till elevernas utveckling då arbetsuppgifter inte är utformade utifrån elevernas olika kunskapsnivåer. Undervisningen är ensidigt utformad med arbetsformerna som utgörs av enskilt arbete. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par eller i grupp ges eleverna möjlighet till att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. När läraren dessutom anpassar uppgifterna efter elevernas olika kunskapsnivåer får varje elev möjlighet till stimulans och utmaning för vidare utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som är utmanande, så att alla elever stimuleras

³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

till utveckling, samt att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Skolverket och Specialpedagogiska Skolmyndigheten har material som kan användas i detta arbete.⁶

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvaliteten i utförande och resultat.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast till viss del får reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren i syfte att utveckla handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Eleverna får huvudsakligen möjlighet att reflektera enskilt i sin loggbok och eleverna får sällan respons från lärarna kring sina anteckningar. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna tillsammans med läraren regelbundet får reflektera över arbetsprocessen och resultatet på olika sätt och vid olika tillfällen utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med lärarna.

⁶ Skolverket (2009). Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer. Stockholm: Skolverket, s. 243 f. och SPSM. Stödmaterial för tillgänglig utbildning. Motivation och utmaning. Hämtad 2026-01-22.

⁷ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i låg utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika materials påverkan på miljön och får i begränsad utsträckning kunskaper om slöjdmetoder som bidrar till hållbarhet.

Eleverna får inte fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån miljöpåverkan samt inte heller om slöjdmetoder som bidrar till hållbarhet. Lärare uppger i intervju att det saknas gemensam planering om undervisning utifrån miljö- och hållbarhetsperspektiv, men lärare i textil uppger att det finns inslag i undervisningen om materials ursprung och inverkan på miljön. Elever och lärare uppger att det även i materialinriktningen trä och metall förekommer undervisning om materials egenskaper men sällan ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. I intervju berättar elever att endast vissa elever har sett en film om tygers ursprung och miljöpåverkan, filmen var en extrauppgift i så det är bara enstaka klasser som sett den. Vidare ger elever och lärare i intervju endast ett fåtal exempel på att lärare samtalat med eleverna om hur slöjdprodukterna ska bli användbara, välgjorda eller hålla länge. De exempel som framkom var att olika typer av söm ger olika hållbarhet i olika material och att fogar i trämaterial kan göras på olika sätt för ökad hållfasthet.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna sällan får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna få tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Eleverna uppger visserligen att de har fått instruktioner om att inte slösa på material och i slöjdsalarna finns det lådor för spill. Lärare uppger att de återkommande samtalar med eleverna om återbruk i materialinriktningen textil men inte i materialinriktningen trä och metall. Däremot har eleverna inte själva fått göra några aktiva val av metoder eller material ur ett resurshushållningsperspektiv när de ska framställa olika slöjdföremål. I intervjuer uppger elever att det endast är elever som är klara med andra större projekt som kan välja att göra projekt med återbruk eller reparationer, exempelvis har en elev vid ett enstaka tillfälle lagat ett par byxor i slöjden.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁸ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling.

⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i ämnet slöjd i begränsad utsträckning ger eleverna kunskaper om olika materials egenskaper och påverkan på miljön samt hur olika slöjdmetoder bidrar till slöjdprodukter som är välgjorda och håller länge. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper och metoder ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material och metoder påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast vid få tillfällen ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Vidare ges eleverna inte möjlighet att göra egna val av metoder och material utifrån resurshushållning och miljöpåverkan. Genom att lärarna

⁹ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁰ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får jämföra och reflektera över val av material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdamnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdamnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdamnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdamnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen och ges möjlighet att arbeta med olika material och tekniker från slöjdamnets båda materialinriktningar. Rektorn uppger i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under höst- och vårterminen i årskurs 7–9 och att flickor och pojkar är blandade i slöjdgrupperna. Rektorn och lärare uppger att eleverna på eget initiativ har möjlighet prova på att kombinera material inom samma materialinriktning eller mellan materialinriktningarna, och ger exempel på segelbåtar i trä med segel av textil och solstolar i trä med textilrygg.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt. Såväl lärare som elever uppger i intervjuer att samtal om jämställdhetsfrågor i förhållande till slöjdämnet sällan sker. I intervju med lärare framkommer att det kan finnas föreställningar bland eleverna kring vad som anses vara manligt och kvinnligt, men lärarna berättar att det kommer hemifrån och inte från skolan. Lärare uppger att de skulle kunna problematisera frågor och föreställningar om könstillhörighet och yrken mer än vad som görs i undervisningen för tillfället. Lärarna och elever uppger i intervjuer att elever får samma bemötande och förväntningar från lärare oavsett könstillhörighet. Lärare uppger i intervju att de i vissa grupper berättat om en historiskt traditionell uppdelning i goss- och flickslöjd när ämnet kommit upp, men att det inte finns något planerat och medvetet arbete kring jämställdhetsperspektiv i ämnet slöjd som kommer alla elever till del. Elever uppger att de i skolan fått undervisning om traditionella könsroller och yrkesval kopplade till kön men att det har skett i samhällsorienterande ämnen och inte i slöjdämnet.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 6

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹²

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare

Signerat av: Sofia Granberg

X Susanne Tistad

Föredragande

Signerat av: Susanne Tistad

I handläggningen av ärendet har även utredare Malin Hennius deltagit.

¹¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹² [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-21

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Brunns skola den 11 mars 2026. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Tistad och Malin Hennius.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Värmdö kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går 600 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹³

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁴ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁵

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹⁶

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁷

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁸ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹³ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁴ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁵ 1 kap. 5 § skollagen.

¹⁶ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.²⁰

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²⁰ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²¹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.²²

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.²³

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁴

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

²¹ Ibid.

²² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²³ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁵

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁷ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁸ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁶ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁷ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁸ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.³⁰

³⁰ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.